

Työeläkkeiden rahoituslaskelman laajennus

Kaarlo Reipas

Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2024

Työeläkkeiden rahoituslaskelman laajennus

Kaarlo Reipas

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

CC BY 4.0

Helsinki 2024

ISBN 978-951-691-368-4 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkajulkaisu)

Tiivistelmä

Tämä raportti laajentaa Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmia. Raportti sisältää laskelmia julkisen sektorin eläketurvan rahoituksesta vuosille 2022–2090. Julkisen sektorin eläketurvaa koskevat tulokset esitetään erikseen kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmälle sekä valtion eläkejärjestelmälle. Raportissa esitetään myös arvio koko työeläkejärjestelmän keskimääräisen maksutason sekä eläkevarojen kehityksestä.

Laskelma laajentaa **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022** -raportin peruslaskelmaa. Käytettävät oletukset ovat samat, eikä elokuun 2022 jälkeen toteutunutta talous- ja muuta kehitystä ole huomioitu. Kaikille eläkevaroilta oletetaan sama reaalityttö, 2,5 prosenttia vuosina 2022–2031 ja 3,5 prosenttia vuodesta 2032 alkaen. Vuosien 2022 ja 2023 osalta esitettävät tulokset ovat osin arvioita, eivätkä välttämättä vastaa toteumaa.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä on Kevan hoitama eläkejärjestelmä, jossa vakuutetaan Kevan jäsenyhteisöjen henkilöstö. Se on osittain rahastoitu jakojärjestelmä. Kevan perimä eläkemaksu muodostuu palkkaperusteisesta maksusta, jonka suuruus noudattaa TyEL-maksua, sekä tasausmaksusta. Tasausmaksu pyritään mitoittamaan niin, että yhdessä palkkaperusteisen maksun kanssa se riittää kattamaan eläkemenot pitkällä aikavälillä.

Peruslaskelmassa palkkaperusteinen maksu on 24,4 prosenttia palkoista vuosina 2022–2037. Tämän jälkeen se nousee 26,2 prosenttiin vuoteen 2090 mennessä. Tasausmaksu on ennustejakson alussa 1,7 prosenttia ja laskee nolnaan vuoteen 2070 mennessä. Koko eläkemaksu on ennustejakson alussa 26,1 prosenttia eikä se merkittävästi nouse ennustejakson aikana. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmien varat olivat vuoden 2022 lopussa noin 330 prosenttia suhteessa vakuutettuun palkkasummaan. Vuoteen 2090 mennessä suhde kasvaa 446 prosenttiin.

Valtion eläkejärjestelmässä vakuutetaan valtion työntekijät. Sen toimeenpano on hajautettu Kevalle, joka perii eläkemaksut ja maksaa eläkkeet, ja Valtion eläke-rahastolle, joka sijoittaa eläkevaroja. Valtion eläkemenot maksetaan lähtökohtaisesti valtion talousarviosta, mutta tietty prosenttiosuus menoista katetaan VERistä vuosittain talousarvioon siirrettävillä varoilla. Tämä osuus on vuodesta 2028 alkaen 45 prosenttia menoista. Tietyissä tilanteissa osuutta kasvatetaan.

Valtion eläkemaksun tasosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Maksu on vuodesta 2019 alkaen ollut TyEL-maksun tasoinen lukuun ottamatta vuoden 2020 TyEL-maksun korona-alennusta, jota ei huomioitu valtion eläkemaksussa. Maksu oletetaan myös tulevaisuudessa TyEL-maksun tasoiseksi.

Valtion työntekijöiden määrä on 1980-luvulta lähtien vähentynyt voimakkaasti ja vähenemisen arvioidaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Tämän seurauksena valtion eläkejärjestelmän eläkemenot ovat korkeat suhteessa palkkasummaan. Valtion eläkemenot

nousevat 2030-luvun puoliväliin mennessä 90 prosenttiin suhteessa palkkasummaan ja kääntyvät sen jälkeen laskuun. Vuoteen 2090 mennessä suhde laskee noin 34 prosenttiin.

Valtion talousarviosta rahoitettavaksi jäävä osuus eläkemenosta on vuonna 2022 noin 48 prosenttia suhteessa valtion palkkasummaan. Vuoteen 2070 mennessä valtion eläkemenojen osuus palkkasummasta vakiintuu 34–35 prosenttiin, eikä budjetti-rahoitusta enää tarvita. Valtion eläkkeiden rahoitus kääntyy hieman ylijäämäiseksi vuodesta 2069 alkaen, kun kulujen määrä alittaa vakuutusmaksuista, sijoitustuotoista ja TR-osuudesta saatavat tulot.

Valtion eläkejärjestelmän eläkevarojen määrä vaihtelee ennustejakson aikana, mutta on vuonna 2090 lähellä nykyistä tasoon.

Työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksutaso mukailee TyEL-maksun kehitystä, joskin kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän tasausmaksu nostaa työeläkejärjestelmän keskimääräistä maksutasoa vuosisadan alkupuolella. Keskimääräinen maksu nousee vuoden 2022 noin 25 prosentista 26 prosenttiin vuoteen 2090 mennessä.

Työeläkevarojen määrä oli vuonna 2022 noin 254 prosenttia koko talouden työtulosummasta. Vuoteen 2090 mennessä varojen suhde työtulosummaan kasvaa noin 364 prosenttiin.

Peruslaskelman lisäksi raportissa esitetään analyysi tulosten herkkyydestä keskeisimpien oletusten suhteen. Tarkasteltavat oletukset ovat samat kuin **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022** -raportissa. Ne ovat kuolevuus, syntyvyys, ansiotason kasvu, työllisyys sekä eläkevarojen tuotto. Lisäksi esitetään optimistinen ja pessimistinen talousskenaario. Optimistinen ja pessimistinen talousskenaario on muodostettu yhdistämällä korkeat tai matalat ansiotason kasvun, työllisyyden ja eläkevarojen tuoton skenaariot.

Summary

This report expands on the long-term projections of the Finnish Centre for Pensions. It contains assessments of the financing of public sector pensions for the years 2022–2090. The results are presented separately for the state pension scheme and the local government pension scheme. The report also contains projections of the average pension contribution and the development of pension funds for the earnings-related pension scheme as a whole.

The calculations extend the baseline projection of the previously published report **Statutory pensions in Finland – Long-term Projections 2022**. The assumptions used are the same, and economic developments after August 2022 have not been considered. The same real rate of return is assumed for all pension funds. This real rate is 2.5 per cent for the years 2022–2031 and 3.5 per cent from 2032 onwards. The results for the years 2022 and 2023 are partly results of the projection and may not agree with actual outcomes.

The local government pension scheme is managed by Keva and insures the employees of municipalities and wellbeing services counties. It is a partially funded pay-as-you-go scheme. The pension contribution is divided into a payroll-based contribution and a pension expenditure-based contribution. The size of the payroll-based contribution reflects the private sector employees' contribution under the Employees Pensions Act (TyEL contribution). The expenditure-based contribution is sized so that together with the payroll-based contribution, it is sufficient to finance pension expenditure over the long term.

The payroll-based contribution is 24.4 per cent of wages in 2022–2037 in the baseline projection. It rises to 26.2 per cent in 2038–2090. The expenditure-based contribution is 1.7 per cent in the beginning of the projection period and decreases to zero by 2070. The total pension contribution is 26.1 per cent in the beginning of the projection period and does not significantly increase. The funds of the local government pension scheme were approximately 330 per cent of the insured payroll at the end of 2022. By 2090, this ratio increases to 446 per cent.

State employees are insured in the state pension scheme. Its implementation is decentralized to Keva, which collects pension contributions and pays pensions, and to the State Pension Fund of Finland, which invests pension assets. Pensions are primarily paid from the state budget, but a share of the expenses is covered by a transfer from the State Pension Fund. This share is 45 per cent in starting from 2028. In certain situations, the percentage is increased.

The level of state pension contribution is regulated by a Government Decree. Since 2019, the contribution has been the same as the TyEL contribution, except for the reduction due to COVID-19, which was not included in the state pension contribution. We assume that the contribution remains the same as the TyEL contribution in the future.

The number of state employees has decrease considerably since the 1980s, and this trend is expected to continue. As a result, the pension expenditure of the state pension scheme is currently high. The ratio of expenditure to insured payroll rises to 90 per cent by 2035 and begins to decline after that. This ratio decreases to 34 per cent by 2090.

The portion of state pension expenditure financed from the state budget was 48 per cent of the insured payroll in 2022. By 2070, the state expenditure stabilizes to 34–35 per cent and budget funding is no longer needed. The financing of state pensions turns slightly surplus as of 2069, as expenditure falls below the income from contributions, investment returns and contribution by the Employment Fund.

The amount of state pensions funds varies during the projection period but is close to its current level in 2090.

The average contribution of the earnings-related pension system follows the TyEL contribution closely. The expenditure-based contribution of the local government pension scheme raises the average contribution in the first half of the century. The average contribution will rise from around 25 per cent in 2022 to 26 per cent by 2090.

The total amount of earnings-related pension funds was about 254 per cent of Finland's payroll in 2022. By 2090, this ratio increases to about 364 per cent.

In addition to the baseline scenario, the report presents a sensitivity analysis for changes in the main assumptions. These assumptions are the same as in the report **Statutory pensions in Finland – Long-term Projections 2022**. They are mortality, birth rates, growth in earnings, employment and the return on pension assets. In addition, an optimistic and a pessimistic scenario is presented. These are formed by combining the scenarios of high and low growth in earnings, employment and the return on pension assets.

Sisältö

Tiivistelmä	5
Summary	7
1 Johdanto	10
2 Eläkkeiden rahoitussäännöt ja niitä koskevat tulkinnat	12
2.1 Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä.....	12
2.2 Valtion eläkejärjestelmä.....	13
2.3 Muut julkiset eläkejärjestelmät.....	14
2.4 YEL ja MYEL.....	14
2.5 MEL.....	15
2.6 VEKL.....	15
2.7 Maatalouden erityiseläkkeet.....	15
3 Peruslaskelma	16
3.1 Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä.....	16
3.2 Valtion eläkejärjestelmä.....	18
3.3 YEL ja MYEL.....	20
3.4 Koko työeläkejärjestelmä.....	22
4 Herkkyyksianalyysi	24
4.1 Kuolevuus.....	24
4.2 Syntyvyys.....	29
4.3 Ansiotason kasvu.....	33
4.4 Työllisyys.....	38
4.5 Eläkevarojen tuotto.....	42
4.6 Yhdistelmäskenaariot.....	46
Lähteet	51

1 Johdanto

Eläketurvakeskus on tuottanut ennustelaskelmia yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoituksesta yli 40 vuoden ajan. Julkisen sektorin eläkejärjestelmien rahoitusta Eläketurvakeskus ei sen sijaan ole kattavasti arvioinut, vaan arviointi on rajoittunut **riittävän vakiomaksutason** laskentaan osana säännöllisesti julkaistuja pitkän aikavälin laskelmia. Riittävä vakiomaksu on teoreettinen käsite, joka kuvaa eläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä karkealla tasolla. Sen avulla ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida voimassa olevien rahoitussäännösten seurauksia.

Keva tuottaa säännöllisesti **maksutasoselvityksen** sekä **asset/liability -selvityksen**, joissa esitetään arvioita kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän taloudellisesta tilanteesta. Näitä selvityksiä käytetään järjestelmän maksutasosta päätettäessä. Keva tuottaa ennusteita myös valtion eläkejärjestelmän tuloista ja menoista Valtion eläkerahastolle sen sijoitustoiminnan suunnittelua varten. Lisäksi Keva laskee valtion eläkejärjestelmän eläkevastuun määrän ja tuottaa valtiovarainministeriölle tiedot valtion eläkejärjestelmän eläkkeiden budjetointia varten.

Tämä raportti laajentaa Eläketurvakeskuksen rahoituslaskelmia kattamaan koko työeläkejärjestelmän. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on esittää arvio työeläkevarojen kehityksestä. Keskeisimmät laajennukset ovat rahoituslaskelmat valtion eläkejärjestelmälle sekä kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmälle, jossa Kevan jäsenyhteisöt vakuuttavat työntekijänsä. Myös muiden, pienempien eläkejärjestelmien rahoitusta on arvioitu karkealla tavalla.

Valtion ja kuntien työeläkkeiden rahoitus oli 1980-luvun loppupuolelle asti jakojärjestelmäperiaatteen mukaista. Sen jälkeen alettiin kerätä rahastoja eläkemaksun kasvun hillitsemiseksi. Julkisen sektorin rahastot ovat puskurirahastoja, joilla ei ole yhtä yksityiskohtaisia rahoitussääntöjä kuin yksityisen sektorin eläkerahastoilla.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksuista oli säädetty lähinnä periaatetasolla ennen 1.1.2023 voimaan tullutta uudistusta. Uudessa laissa säädetään, että kunnat, hyvinvointialueet ja muut jäsenyhteisöt maksavat **palkkaperusteista maksua**, jonka on oltava keskimääräisen TyEL-maksun suuruinen. Lisäksi kunnat ja hyvinvointialueet maksavat **tasausmaksua**, jolla varmistetaan, että maksutulo riittää eläkkeiden rahoittamiseen.

Lakia valtion eläkerahastosta uudistettiin 8.4.2022. Ennen uudistusta laissa määrättiin rahastoinnista säädettäväksi erikseen, kun rahastointiaste saavuttaa 25 prosenttia. Tämä tavoite saavutettiin vuonna 2021, joskin rahastointiaste alitti rajan uudestaan vuonna 2022 (VER 2023). Lakimuutoksessa rahaston käyttöä lisättiin ja rahaston käytölle luotiin sääntö, joka on voimassa, kunnes rahaston tulot ylittävät sen menot. Tämän jälkeen rahaston käytöstä säädetään erikseen. Tämä tapahtuu tämän raportin peruslaskelmassa yli 30 vuoden päästä.

Kaikki työeläkkeet kattava rahoituslaskelma sisältää seuraavat eläkejärjestelmät:

- Työntekijän eläkelaki TyEL
- TEL-lisäturva
- Merimieseläkelaki MEL
- Yrittäjän eläkelaki YEL
- Maatalousyrittäjän eläkelaki MYEL
- Valtion eläkejärjestelmä
- Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä
- Muut julkisten alojen eläkelaisissa tarkoitetut järjestelmät
- Ahvenanmaan maakuntahallituksen toimihenkilöiden ja virkamiesten eläkesäännöt
- Lakiin ortodoksisesta kirkosta sisältyvä eläkesääntö
- Maatalousyrittäjien luopumistuki ja luopumiseläke
- Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta

Tämän raportin tarkoitus on esittää aiempien laskelmien laajennus, ei päivitettyä näkemystä aiemmin raportoiduista laskelmista. Siksi nyt esitettävissä laskelmissa käytetään samoja oletuksia kuin vuonna 2022 julkaistussa pitkän aikavälin laskelmassa (Tikanmäki ym. 2022). Raportin julkaisun jälkeen toteutunutta talous- ja muuta kehitystä ei ole huomioitu. Taulukoissa esitetyt vuosia 2022 ja 2023 koskevat luvut ovat tästä syystä arvioita, eivätkä välttämättä täsmää toteutuneeseen kehitykseen.

Kaikille eläkevaroille oletetaan sama reaalityttö, 2,5 prosenttia vuosina 2022–2031 ja 3,5 prosenttia vuodesta 2032 alkaen. Toteutuneet tuotot on huomioitu heinäkuun 2022 loppuun asti, osittain arviona.

2 Eläkkeiden rahoitussäännöt ja niitä koskevat tulkinnat

Tässä luvussa kuvataan työeläkkeiden eläkejärjestelmäkohtaiset rahoitussäännöt sekä mallinnusta varten niistä tehdyt tulkinnat TyEL-järjestelmää lukuun ottamatta. Eläkemenojen mallinnus sekä TyEL:n rahoitus on kuvattu raportissa **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022**.

2.1 Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä on Kevan hoitama osittain rahastoitu jakojärjestelmä, jossa vakuutetaan Kevan jäsenyhteisöjen henkilöstö. Keva kerää vakuutusmaksut ja Työllisyysrahaston osuuden työeläkekustannuksista, sijoittaa eläkevaroja ja maksaa eläkkeet.

Kevan jäsenyhteisöjä ovat kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät, Keva, Kuntien takauskeskus ja Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT. Lisäksi jäsenyhteisöiksi voi liittyä Kevasta annetussa laissa säädetyt ehdot täyttävät osakeyhtiöt, osuuskunnat, säätiöt ja yhdistykset. Näitä ovat esimerkiksi jäsenyhteisöjen omistamat yhtiöt.

Vakuutusmaksu muodostuu palkkaperusteisesta eläkemaksusta sekä tasausmaksusta. Palkkaperusteinen eläkemaksu muodostuu työansiopohjaisesta eläkemaksusta ja työkyvyttömyyseläkemaksusta, ja on suuruudeltaan keskimäärin keskimääräisen TyEL-maksun suuruinen.

Tasausmaksu on mitoitettava niin, että vakuutusmaksu kattaa eläkemenot pitkällä aikavälillä, mutta sen aikaura on harkinnanvarainen. Valtiovarainministeriö vahvistaa tasausmaksun kokonaismäärän Kevan esityksestä. Tasausmaksua maksavat vain hyvinvointialueet ja kunnat.

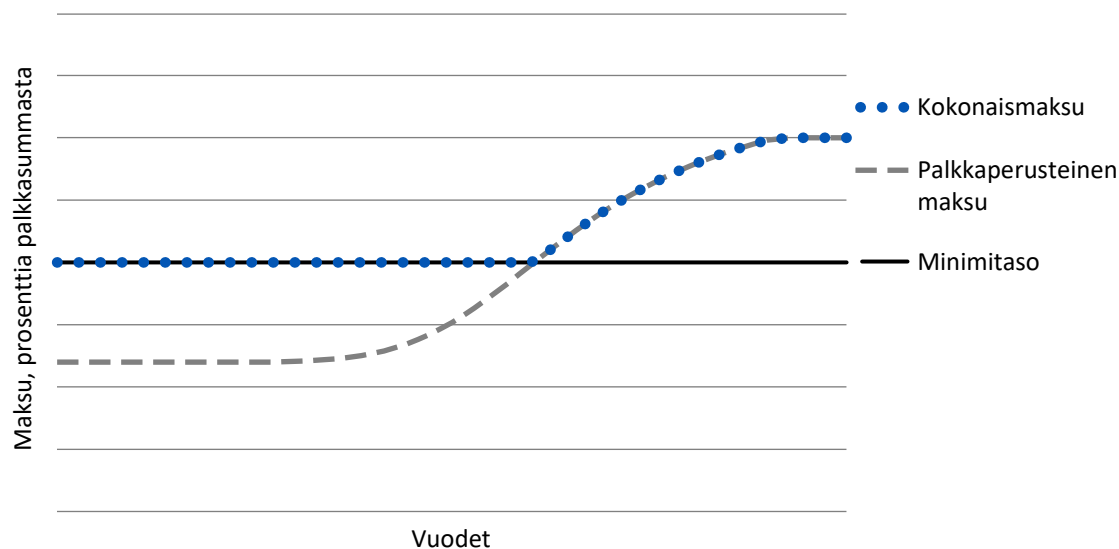
Ennustelaskelmassa on otettava kantaa tasausmaksun kehitykseen. Kevan hallituksen rahoitusperiaatteiden mukaan järjestelmän maksua muutetaan vuosittain Kevan laske- man kestävänsä maksutason suuntaan ottamalla muutostarpeesta huomioon 20–30 prosenttia (Keva 2023). Pitkällä aikavälillä tähän periaatteeseen nojaava sääntö saattaisi johtaa siihen, että tasausmaksun olisi oltava negatiivinen. Tästä syystä laskelmassa ei käytetä tätä periaatetta maksun määräämiseen.

Laskelmassa oletetaan, että tasausmaksu ei voi olla negatiivinen ja että sitä käytetään maksun tasaamiseen yli ajan. Tasausmaksu määrätään asettamalla vakuutusmaksulle minimitaso ja asettamalla koko vakuutusmaksu palkkaperusteisen maksun suuruisiksi, mutta kuitenkin aina vähintään minimitason suuruisiksi (Kuvio 2.1). Minimitaso valitaan siten, että näin määrätty vakuutusmaksu olisi pitkällä aikavälillä riittävä eläketurvan rahoittamiseen.

Tasausmaksu on siis nollan suuruinen niinä vuosina, joina palkkaperusteinen maksu ylittää minimitason. Jos palkkaperusteinen maksu ei yhtenäkkään vuonna ylitä minimitasoa, on kokonaismaksu vakio.

Kuvio 2.1

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän tasausmaksun määräytyminen.

TyEL-maksua alennettiin tilapäisesti 1.5.2020–31.12.2020 vastauksena COVID-19-pandemian yrityksille aiheuttamiin taloushaasteisiin. Tilapäisen alennuksen aiheuttama rahoitusvaje kompensoidaan korottamalla TyEL-maksua vuosina 2022–2025. Alennusta ja korotusta ei huomioida kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän palkkaperusteisessa maksussa (Keva 2021).

2.2 Valtion eläkejärjestelmä

Valtion eläkejärjestelmän toimeenpano on hajautettu Kevalle ja Valtion eläkerahastolle (VER). Keva perii vakuutusmaksut ja maksaa eläkkeet. Vakuutusmaksut ja Työllisyysrahaston maksama TR-osuus maksetaan VERille, joka sijoittaa varallisuutta. Valtion työntekijöiden eläkkeet maksetaan valtion talousarviosta ja VER siirtää vuosittain talousarvioon summan, joka vastaa osaa valtion eläkejärjestelmän eläkemenosta. Tämä osuus oli 40 prosenttia vuoteen 2023 asti. Vuosina 2024–2027 osuus nousee yhdellä prosenttikohdalla vuosittain, kunnes se on 45 prosenttia vuodesta 2028 alkaen.

Sitä osuutta valtion eläkkeiden kustannuksista, jota VERistä siirrettävä rahamäärä ei kata, nimitetään tämän raportin laskelmissa **valtion osuudeksi**. Eläketurvakeskuksen tilastoinnissa käytetään samaa termiä. Aiemmin julkaistuissa arvioissa eläkejärjestelmän riittävästä vakiomaksusta eri eläkejärjestelmien valtion osuudet on yleensä sisällytetty eläkemaksutuloon. Tämän raportin laskelmissa valtion osuus pidetään maksutulosta erillään.

Valtion eläkemaksun tasosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Maksu on vuodesta 2019 alkaen ollut TyEL-maksun tasoinen lukuun ottamatta vuoden 2020 TyEL-maksun

korona-alennusta, jota ei huomioitu valtion eläkemaksussa. Maksu oletetaan myös tulevaisuudessa TyEL-maksun tasoiseksi. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmästä poiketen TyEL-maksussa huomioitu korona-alennuksen palautus nostaa valtion eläkejärjestelmän maksutasoa vuosina 2022–2025.

Vuoden 2022 lopussa valtion eläkevarojen suhde eläkevastuun määrään (rahastointiaste) oli 22,4 prosenttia (VER 2023). VERille on asetettu tavoite 25 prosentin rahastointiasteesta. Kun tavoite saavutetaan kahtena peräkkäisenä vuotena, kasvatetaan VERin siirtoa kolmella prosenttiyksiköllä 48 prosenttiin, kunnes varojen suhde vastuuseen laskee alle 25 prosenttiin. Tämä hidastaa rahastoinnin kasvua.

Kun vakuutusmaksujen, TR-osuuden ja rahaston muiden tulojen (pl. sijoitustuotot) yhteismäärä ylittää siirron valtion talousarvioon kahtena peräkkäisenä vuotena, säädetään rahaston käytöstä erikseen.

Kun valtion virastoja ja liikelaitoksia yhtiöitetään, niiden henkilöstö siirtyy tietyissä tilanteissa TyEL-järjestelmän vakuutetuiksi. TyEL-eläkelaitokset maksavat VERille siirtymämaksua, jolla hyvitetään tästä syntyvää rahoitusvajetta. Siirtymämaksun merkitys rahoituksen kokonaisuuden kannalta on pieni, eikä sitä ole huomioitu tässä raportissa esitetyissä laskelmissa.

2.3 Muut julkiset eläkejärjestelmät

Valtion sekä kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmien ohella julkisen sektorin eläkejärjestelmiä ovat evankelisluterilaisen kirkon, Kansaneläkelaitoksen, Suomen Pankin, Ahvenanmaan maakuntahallituksen sekä ortodoksisen kirkon henkilöstön eläkejärjestelmät. Nämä järjestelmät ovat pieniä, eikä niitä ole mallinnettu yksityiskohtaisesti. Ne on käsitelty mallissa yhtenä kokonaisuutena. Laskelmassa niillä on yhteiset eläkevarat, joille saadaan sijoitustuottoja. Eläkemaksut maksetaan tähän rahastoon ja eläkemenot rahoitetaan rahaston varoista.

Laskelmassa oletetaan, että varojen määrä pysyy vakiona suhteessa vakuutettuun palkkasummaan koko laskentajakson ajan. Tämän seurauksena eläkemaksun aikaura on epärealistinen, eikä sitä raportoida erikseen. Muita julkisia eläkejärjestelmiä koskevat tulokset raportoidaan vain osana koko työeläkejärjestelmän tuloksia.

2.4 YEL ja MYEL

Yrittäjän eläkelain (YEL) ja maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaiset etuudet rahoitetaan jakojärjestelmäperiaatteella. Yrittäjät maksavat työtuloihin perustuvaa maksua, jonka suuruus on sidottu keskimääräiseen TyEL-maksuun. YEL-maksu on lähtökohdaisesti keskimääräisen TyEL-maksun suuruinen, mutta yrittäjä saa siitä alennuksen kahden vuoden ajan yritystoiminnan aloittamisesta. MYEL-maksun suuruus riippuu MYEL-työtulon suuruudesta ja on keskimäärin noin 60 prosenttia TyEL-maksun suuruudesta. Valtion osuus kattaa ne osat YEL- ja MYEL-järjestelmien kustannuksista, joihin maksutulo ei riitä.

Yrittäjälakien mukaisten etuuksien rahoituksesta on esitetty laskelmat **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022** -raportissa. Tätä raporttia varten laskelmiin on täydennetty näiden järjestelmien eläkevarat siten kuin ne on Eläketurvakeskuksen tilastoissa huomioitu. YEL:n varat sisältävät YEL:n mukaisen vakuutusmaksuvastuun ja YEL-L:n korvausvastuun. MYEL-varat sisältävät MYEL:n mukaisen vastuuelan.

Varojen huomioiminen parantaa ennustelaskelman vertailtavuutta tilastojen kanssa. Varoille oletetaan laskelman tuotto-oletuksen mukaista tuottoa. Tältä osin laskelma ei ole täysin realistinen, sillä YEL-varoja ei sijoiteta. YEL-varojen määrä on kuitenkin paljon pienempi kuin muissa eläkejärjestelmissä, joten tämän oletuksen vaikutus tuloksiin on pieni.

Näiden eläkejärjestelmien valtion osuudet mitoitetaan uudessa laskelmassa niin, että varojen määrä pysyvät vakioina suhteessa työtulosummiin.

2.5 MEL

Merimieseläkkeet rahoitetaan TyEL-järjestelmää muistuttavalla osittaisen rahastoinnin tekniikalla. Merimieseläkekassa (MEK) vastaa MEL-eläkkeiden rahastoiduista osista. TyEL:llä ja MEL:llä on yhteinen TyEL-MEL-tasausjärjestelmä, jonka kautta rahoitetaan ne eläkkeiden TyEL:n tasoa vastaavat osat, joita ei ole etukäteen rahastoitu. Eläkemaksujen lisäksi järjestelmän tuloja ovat Työllisyysrahaston maksama TR-osuus sekä valtion osuus, joka on suuruudeltaan 29 prosenttia MEL-eläkemenosta.

Tämän raportin laskelmissa MEL-rahoitussääntöjä ei ole mallinnettu tarkasti. MEL-varojen määrän oletetaan pysyvän vakiona suhteessa MEL:n palkkasummaan koko laskentajakson ajan. Tämän seurauksena laskelma ei tuota MEL-maksulle realistista aikauraa. MEL-rahoitustuloksia ei raportoida erikseen, mutta ne ovat osana koko työeläkejärjestelmän tuloksia.

2.6 VEKL

VEKL on eläkettä korvaava etuus, jota maksetaan **valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain** nojalla. Sitä karttuu tietyin edellytyksin tutkinnoista sekä kotihoidontuen ajalta. Etuuden maksaa saajalle viimeinen eläkelaitos, ja valtio korvaa etuusmenon sekä sen toimeenpanosta aiheutuvat hoitokulut eläkelaitokselle valtion talousarviosta. Hoitokulujen oletetaan säilyvän lähtövuosien tasolla suhteessa koko talouden työtulosummaan.

2.7 Maatalouden erityiseläkkeet

Maatalouden erityiseläkkeitä ovat luopumistuki ja luopumiseläke. Niiden tarkoitus on helpottaa maatalon sukupolvenvaihdosta ja edistää maatalon elinvoimaisuutta. Nämä eläkkeet sekä niiden toimeenpanosta aiheutuvat hoitokulut maksetaan valtion talousarviosta. Uusia maatalouden erityiseläkkeitä ei enää myönnetä.

3 Peruslaskelma

Tässä luvussa esitetään kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän, valtion eläkejärjestelmän rahoituslaskelmat, YEL- ja MYEL-rahoituslaskelmien päivitettyt versiot sekä laskelma koko työeläkejärjestelmän rahoituksesta. TyEL-järjestelmää koskevat rahoituslaskelmat on esitetty raportissa **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022**.

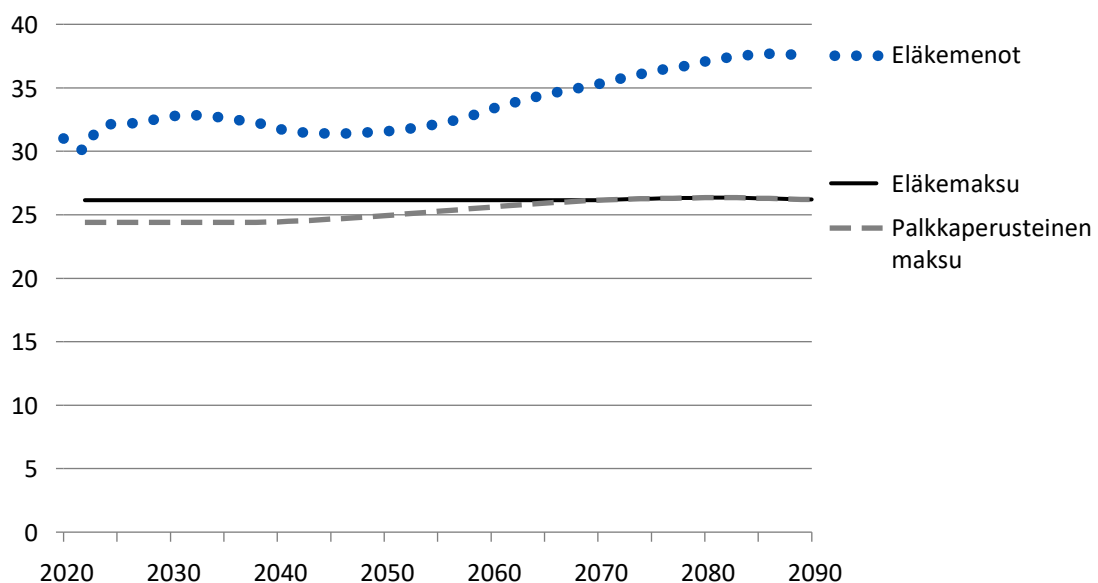
3.1 Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkemenojen suhde palkkasummaan oli 30,0 prosenttia vuonna 2022, lähes 5 prosenttiyksikköä TyEL:n vastaavaa suhdetta korkeampi. Eläkemenojen arvioidaan kasvavan yli 37 prosenttiin palkkasummasta vuoteen 2090 mennessä. Varoja oli vuonna 2021 noin 348 prosenttia suhteessa palkkasummaan. Vuosille 2023 ja 2024 palkkaperusteinen maksu on 24,4 prosenttia ja tasausmaksu noin 3 prosenttia suhteessa palkkasummaan. Vakuutusmaksu on yhteensä noin 27,5 prosenttia palkkasummasta vuonna 2024.

Jotta eläkkeet voitaisiin rahoittaa peruslaskelmassa, tulisi perityn vakuutusmaksun olla vuodesta 2022 alkaen 26,1 prosenttia palkkasummasta. Vuoden 2022 tasausmaksu olisi tällöin ollut 1,7 prosenttia suhteessa palkkasummaan eli noin 356 miljoonaa euroa. TyEL-maksua seuraava palkkaperusteinen maksu nousee 24,4 prosentista 26,2 prosenttiin vuosina 2023–2090. Kuntien ja hyvinvointialueiden tasausmaksu laskee tasaisesti, eikä sitä peritä lainkaan vuodesta 2070 alkaen.

Kuvio 3.1

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän eläkemeno ja -maksu suhteessa palkkasummaan vuosina 2020–2090.

Eläkemenojen noustessa yhä suurempi osuus eläkkeistä rahoitetaan sijoitusten tuotoilla, jos maksutasoa ei nosteta. Tämän takia maksun taso on mitoitettu niin, että eläkevarojen määrä suhteessa palkkasummaan kasvaa tasaisesti noin 330 prosentista 446 prosenttiin vuoteen 2090 mennessä.

Laskentajakson lopussa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän rahoitus on tasapainossa, eli laskelman mukaisessa maksussa ei ole korotuspainetta eikä madallusvaraa.

Taulukko 3.1

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän rahoitus. Rahamäärät vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Palkkasumma	19 296	20 097	21 626	24 444	27 080	32 250	37 649
Varat 1.1.	63 584	63 452	65 443	74 650	90 958	129 293	162 876
Vakuutusmaksut	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Palkkaperusteinen	4 708	4 904	5 277	5 975	6 751	8 432	9 863
Tasaus	335	348	375	413	326	0	0
TR-osuus	138	132	161	220	259	340	408
Sijoitustuotto	759	2 862	2 948	4 124	5 031	7 127	8 964
Eläkemeno	-5 792	-6 459	-7 087	-7 771	-8 549	-11 383	-14 097
Toimintakulut	-58	-60	-65	-73	-81	-97	-113
Varat 31.12.	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900

Taulukko 3.2

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän rahoitus. Prosenttia palkkasummasta.

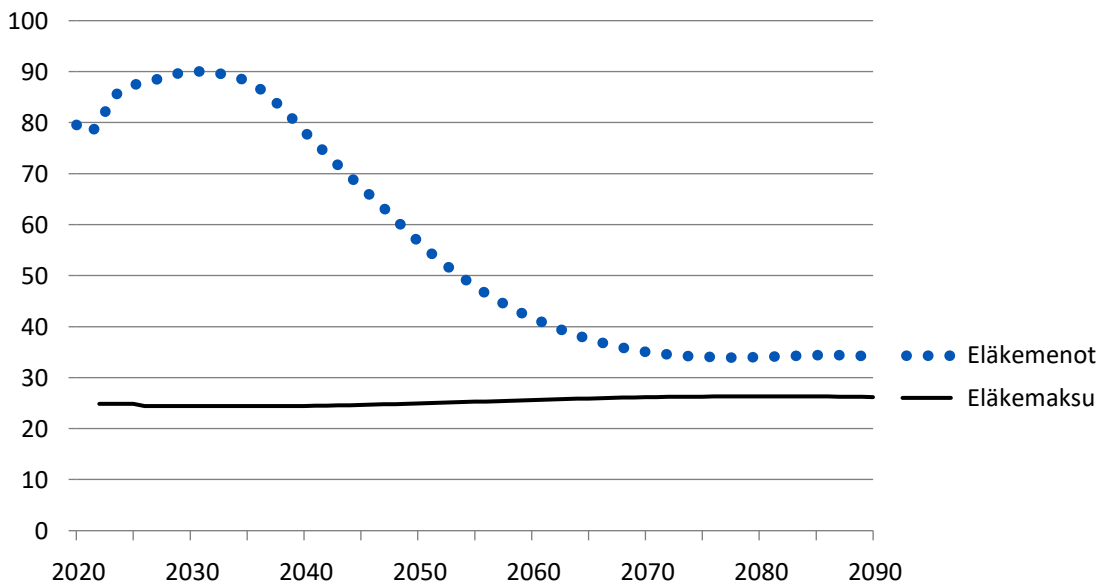
	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Varat 1.1.	329,5	315,7	302,6	305,4	335,9	400,9	432,6
Vakuutusmaksut	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Palkkaperusteinen	24,4	24,4	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Tasaus	1,7	1,7	1,7	1,7	1,2	0,0	0,0
TR-osuus	0,7	0,7	0,7	0,9	1,0	1,1	1,1
Sijoitustuotto	3,9	14,2	13,6	16,9	18,6	22,1	23,8
Eläkemeno	-30,0	-32,1	-32,8	-31,8	-31,6	-35,3	-37,4
Toimintakulut	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Varat 31.12.	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0

3.2 Valtion eläkejärjestelmä

Valtion työntekijöiden määrä on vähentynyt voimakkaasti 1980-luvulta alkaen ja vähenemisen arvioidaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Tämän seurauksena valtion eläkejärjestelmän eläkemenot ovat korkeat suhteessa palkkasummaan. Valtion eläkemenojen arvioidaan olevan 84 prosenttia suhteessa työtuloihin vuonna 2023, ja suhteen arvioidaan kasvavan vielä noin kymmenen vuoden ajan.

Kuvio 3.2

Valtion eläkejärjestelmän eläkemeno ja -maksu suhteessa palkkasummaan vuosina 2020–2090.

Valtaosa eläkemenoista katetaan lähivuosina suoraan valtion talousarviosta. Vuonna 2023 eläkerahastosta käytettiin eläkkeiden maksuun määrä, joka vastasi 40 prosenttia menoista. Vuosina 2024–2028 määrää kasvatetaan yhdellä prosenttiyksiköllä vuosittain. Eläkerahaston koko ylittää laskelmassa tavoitetasonsa vuodesta 2025 alkaen, joten lisäksi vuodesta 2027 alkaen rahaston käyttöä kasvatetaan kolmella lisäprosenttiyksiköllä. Vuodesta 2028 alkaen rahastosta käytetään siis eläkkeiden maksuun 48 prosenttia eläkemenosta.

Rahaston käytön lisäämisestä huolimatta rahastointiaste kääntyy voimakkaaseen kasvuun 2030-luvulla. Vuosina 2053 ja 2054 rahaston tulot ilman sijoitustuottoja ylittävät rahaston menot, joten vuodesta 2055 alkaen muutetaan laskelmassa rahaston käyttö sääntöä. Laki ei määrää, kuinka rahastoa tästä eteenpäin käytetään, vaan sen mukaan rahaston käytöstä säädetään myöhemmin erikseen. Laskelmaa laadittaessa on rahaston käyttöön otettava kantaa. Käyttösäännöksi on valittu rahaston suuruuden pitäminen vakiona suhteessa valtion palkkasummaan. Sääntö on sama kuin niiden pienempien eläkejärjestelmien osalta, joiden rahoitusta ei ole yksityiskohtaisesti mallinnettu. Valitun säännön seurauksena valtion eläkkeiden rahastointiasteen kasvu pysähtyy noin 49 prosenttiin 2060-luvun lopulla.

Vuoteen 2070 mennessä valtion eläkemenojen osuus palkkasummasta vakiintuu 34–35 prosenttiin, eikä budjettirahoitusta enää tarvita. Valtion eläkkeiden rahoitus kääntyy hieman ylijäämäiseksi vuodesta 2069 alkaen, kun kulujen määrä alittaa vakuutusmaksuista, sijoitustuotoista ja TR-osuudesta saatavat tulot.

Valtion eläkejärjestelmän saama TR-osuus on suhteessa palkkasummaan pienempi kuin muilla sektoreilla. Tämä johtuu siitä, ettei valtio maksa työnantajan työttömyysvakuutusmaksua työntekijöistään, vaan valtion eläkejärjestelmän saama TR-osuus perustuu vain työntekijän työttömyysvakuutusmaksuun.

Taulukko 3.3

Valtion eläkejärjestelmän rahoitus. Rahamäärät vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Palkkasumma	5 861	5 506	5 213	5 147	5 593	6 696	7 828
Varat 1.1.	22 155	21 521	19 828	16 740	18 199	24 443	28 553
Vakuutusmaksut	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
TR-osuus	7	6	6	7	9	11	14
Valtion osuus	2 792	2 789	2 439	2 097	1 652	-40	-94
Sijoitustuotto	263	964	880	914	1 010	1 344	1 570
Eläkemenot	-4 654	-4 808	-4 691	-4 032	-3 176	-2 347	-2 676
Toimintakulut	-18	-17	-16	-15	-17	-20	-23
Varat 31.12.	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394

Taulukko 3.4

Valtion eläkejärjestelmän rahoitus. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Varat 1.1.	378,0	390,9	380,4	325,3	325,4	365,0	364,7
Vakuutusmaksut	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
TR-osuus	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Valtion osuus	47,6	50,6	46,8	40,7	29,5	-0,6	-1,2
Sijoitustuotto	4,5	17,5	16,9	17,8	18,1	20,1	20,1
Eläkemenot	-79,4	-87,3	-90,0	-78,3	-56,8	-35,1	-34,2
Toimintakulut	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Varat 31.12.	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5

3.3 YEL ja MYEL

YEL-maksu on sidottu keskimääräiseen TyEL-maksuun, mutta jää tasoltaan hieman matalammaksi aloittavien yrittäjien maksunalennuksen vuoksi. Lisäksi vuosille 2022–2025 sovittua TyEL-työnantajamaksun väliaikaista korotusta ei huomioida YEL-maksua määritettäessä. YEL:n maksutulo oli 23,1 prosenttia vakuutetusta työtulosummasta vuonna 2021.

Valtion osuus kattaa sen osan kustannuksista, johon maksutulo ei riitä. Valtion osuus oli vuonna 2021 noin 26 prosenttia YEL:n kustannuksista. Valtion osuus kasvaa voimakkaasti 2030-luvun puoliväliin asti, jolloin valtion osuus kustannuksista on noin 35 prosenttia. Vuoteen 2050 mennessä valtion osuus laskee hieman maksutulon kasvaessa eläkemenoa nopeammin. Valtion osuus kustannuksista asettuu noin 30 prosenttiin ja pysyy lähellä tätä tasoa ennustejakson loppuun asti.

MYEL:n maksutulo oli hieman alle 14 prosenttia vakuutetusta työtulosummasta vuonna 2021. Tämä on hieman yli puolet TyEL:n maksutasosta. Maatilojen keskimääräisen koon kasvun myötä keskimääräinen MYEL-maksu kasvaa hieman suhteessa TyEL-maksuun.

Valtion osuus MYEL:n kustannuksista oli noin 80 prosenttia vuonna 2021. Valtion osuus kustannuksista kasvaa hieman 2030-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen se lähtee laskemaan. Kuitenkin vielä vuonna 2090 yli puolet MYEL:n kustannuksista rahoitetaan valtion osuudella. Merkittävin syy korkeaan valtion osuuteen on maatalousyrittäjien pieni määrä suhteessa MYEL-eläkkeensaajien lukumäärään. Myös matala maksutaso kasvattaa valtion osuutta.

Taulukko 3.5

YEL:n rahoitus, miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2021	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Työtulosumma	4 638	4 717	5 001	5 591	6 210	7 408	8 654
Varat 1.1.	105	104	111	123	137	164	191
Eläkemaksu	1 073	1 091	1 156	1 295	1 467	1 836	2 149
Valtion osuus	373	480	579	634	631	762	966
Sijoitustuotto	16	5	5	7	8	9	11
Eläkemeno	-1 400	-1 513	-1 674	-1 863	-2 029	-2 521	-3 033
Toimintakulut	-60	-60	-63	-68	-73	-81	-86
Varat 31.12.	106	107	114	127	141	169	197

3.4 Koko työeläkejärjestelmä

Työeläkemenojen arvioidaan olevan runsaat 32 prosenttia suhteessa työtulosummaan vuonna 2023. Menot pysyvät lähellä nykyistä tasoaan suhteessa työtulosummaan seuraavan 10 vuoden ajan ja 2040-luvulla menojen suhde työtulosummaan laskee noin 31 prosenttiin. 2040-luvun loppupuolella suhde alkaa taas nousta. Vuoteen 2090 mennessä se saavuttaa noin 37 prosentin tason.

Työeläkejärjestelmän keskimääräinen työeläkemaksu nousee vuosina 2023–2090 noin 25 prosentista 26 prosenttiin. Nousu johtuu TyEL-maksun ja siihen sidottujen maksujen noususta. Eläkemaksujen lisäksi järjestelmän tuloja ovat sijoitustuotot, Työllisyysrahaston maksama TR-osuus sekä valtion budjetista tuleva rahoitus. Työeläkejärjestelmän tulot ilman sijoitustuottoja alenevat suhteessa työtulosummaan 30 prosentista 28,5 prosenttiin vuosina 2023–2090.

Laskelmassa TR-osuus kasvaa 0,6 prosentista 1,0 prosenttiin suhteessa työtulosummaan. Petteri Orpon hallitus valmistelelee vuorotteluvapaan ja aikuiskoulutustuen lakkauttamista sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan ehtojen kiristämistä. Näitä muutoksia ei ole laskelmassa huomioitu.

Taulukko 3.9

Työeläkejärjestelmän rahoitus. Rahamäärät vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Työtulosumma	96 002	98 273	103 508	115 708	128 434	153 101	178 837
Varat 1.1.	242 960	245 353	255 441	292 549	360 860	513 242	632 693
Vakuutusmaksut	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
TR-osuus	612	576	693	946	1 115	1 464	1 758
Valtion osuus	3 946	4 080	3 854	3 553	3 177	2 202	2 648
Sijoitustuotto	2 907	11 095	11 524	16 185	19 993	28 335	34 874
Eläkemenot	-29 632	-32 195	-34 567	-37 070	-40 334	-53 610	-66 073
Toimintakulut	-486	-498	-522	-579	-638	-754	-872
Varat 31.12.	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446

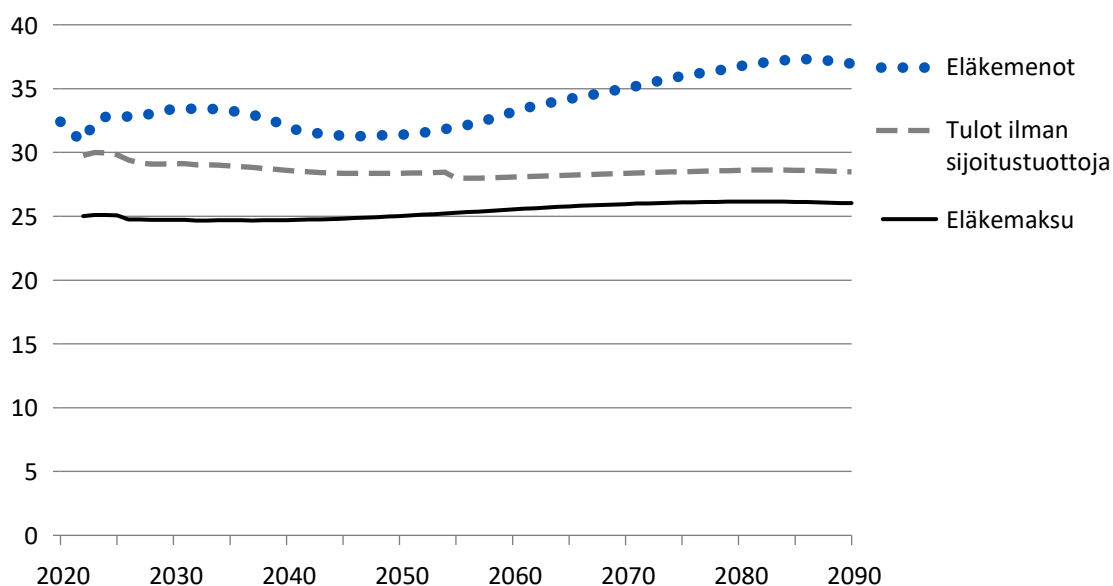
Taulukko 3.10

Työeläkejärjestelmän rahoitus, prosenttia työtulosummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Varat 1.1.	253,1	249,7	246,8	252,8	281,0	335,2	353,8
Vakuutusmaksut	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
TR-osuus	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0
Valtion osuus	4,1	4,2	3,7	3,1	2,5	1,4	1,5
Sijoitustuotto	3,0	11,3	11,1	14,0	15,6	18,5	19,5
Eläkemenot	-30,9	-32,8	-33,4	-32,0	-31,4	-35,0	-36,9
Toimintakulut	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Varat 31.12.	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3

Kuvio 3.3

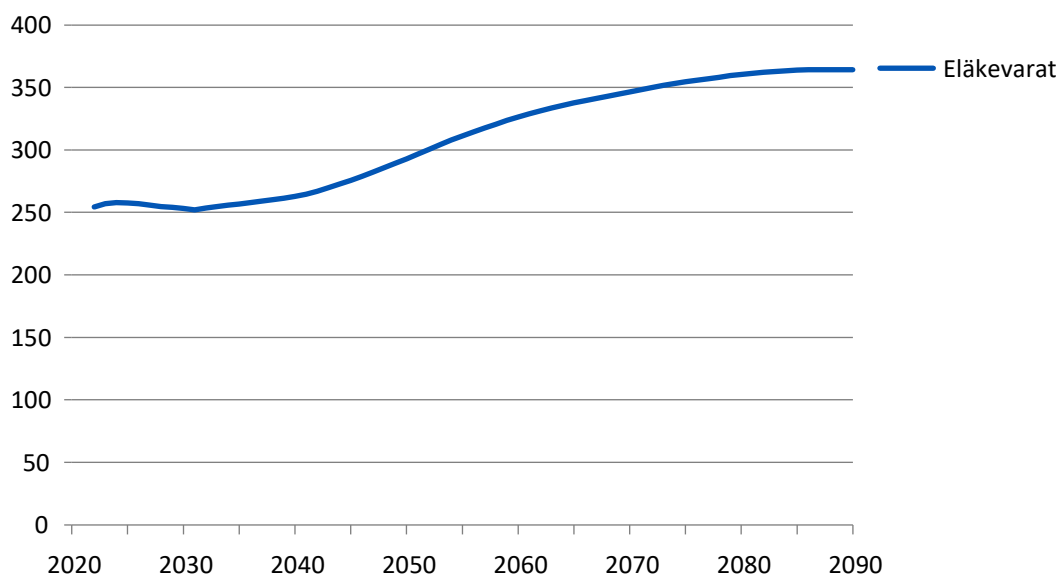
Työeläkejärjestelmän eläkemeno ja -maksu suhteessa palkkasummaan vuosina 2020–2090, prosenttia.

Työeläkevaroja oli vuoden 2021 lopussa 268 prosenttia suhteessa talouden työtulossummaan. Varoista 62 prosenttia oli TyEL-varoja, 26 prosenttia kuntien ja hyvinvointialueiden eläkevaroja ja yhdeksän prosenttia valtion eläkevaroja. Varojen suhde työtulossummaan kasvaa ennustejakson aikana 364 prosenttiin. TyEL-varat sekä kuntien ja hyvinvointialueiden eläkevarat kasvavat suhteessa kyseisten järjestelmien palkkasummiin. Valtion eläkevarat ovat vuonna 2090 valtion työtulossummaan suhteutettuna lähes samalla tasolla kuin vuonna 2021.

Kuvio 3.4

Työeläkejärjestelmän eläkevarat suhteessa työtulossummaan vuosina 2020–2090, prosenttia.

4 Herkkyysanalyysi

Osana **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022** -raporttia julkaistiin herkkyyslaskelmia, jotka havainnollistavat ennustelaskelman tulosten herkkyyttä eräiden keskeisten oletusten suhteen. Tässä luvussa esitellään rahoitusta koskevat tulokset vastaavista laskelmista. Tarkasteltavat oletukset ovat:

1. kuolevuus
2. syntyvyys
3. ansiotason kasvu
4. työllisyys
5. eläkevarojen tuotto.

Jokaisesta oletuksesta esitetään peruslaskelmaa matalampi ja korkeampi vaihtoehto. Lisäksi esitetään pessimistinen ja optimistinen talousskenaario, joissa ansiotasoa, työllisyyttä ja eläkevarojen tuottoa koskevat herkkyystarkastelut yhdistetään.

Herkkyystarkastelut eivät ole ääri vaihtoehtoja, vaan yksittäiset herkkyystarkastelut on pyritty valitsemaan niin, että pitkän aikavälin kehitys asettuisi matalan ja korkean vaihtoehdon väliin noin puolessa tapauksista. Eri herkkyystarkasteluskenaariot eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia, koska eri herkkyystarkastelujen valinnassa on käytetty eri lähteitä ja menetelmiä.

Tarkemmin tehtyjä valintoja on kuvattu raportissa **Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022**.

4.1 Kuolevuus

Kuolevuuden kehityksen epävarmuutta on arvioitu stokastisella Lee-Miller -menetelmällä. Näin on saatu 50 prosentin luottamusvälit kuolevuudelle ja näiden vaihteluvälien ala- ja ylärajoja on käytetty matalan ja korkean kuolevuuden vaihtoehtoina. Kuolevuus-oletus poikkeaa molemmissa vaihtoehdoissa peruslaskelmasta vuodesta 2023 alkaen.

Elinajanodote poikkeaa perusvaihtoehdosta hieman enemmän korkean kuin matalan kuolevuuden vaihtoehdossa. Vastasyntyneen elinajanodote on vuonna 2040 matalan kuolevuuden vaihtoehdossa 86,4 vuotta, peruslaskelmassa 85,5 vuotta ja korkean kuolevuuden vaihtoehdossa 84,4 vuotta. Vuonna 2090 vastaavat luvut ovat 92,5 vuotta, 91,0 vuotta ja 88,6 vuotta.

Matalan kuolevuuden vaihtoehdossa eläkemenot ovat jokaisen työeläkejärjestelmän osalta peruslaskelmaa korkeammat. Vastaavasti korkean kuolevuuden vaihtoehdossa eläkemenot jäävät peruslaskelmaa pienemmiksi.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän eläkemaksu on matalan kuolevuuden vaihtoehdossa vuodesta 2022 alkaen peruslaskelmaa korkeampi palkkasummaan suhteutettuna. Ero on suuruudeltaan 0,3 prosenttiyksikköä 2060-luvun puoliväliin asti. Tasausmaksun kerääminen päättyy matalan kuolevuuden laskelmassa vuonna 2067. Peruslaskelmassa tasausmaksua maksetaan vuoteen 2069 asti. Vuoden 2067 jälkeen eläkemaksun ero peruslaskelmaan kasvaa noin 0,5 prosenttiyksikköön.

Korkean kuolevuuden vaihtoehdossa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksutaso on vuodesta 2023 alkaen 0,4 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi. Tasausmaksua maksetaan korkean kuolevuuden laskelmassa ennustejakson loppuun, vuoteen 2090 asti. Vuoden 2069 jälkeen maksuero korkean kuolevuuden vaihtoehdon ja peruslaskelman välillä kasvaa 0,5–0,6 prosenttiyksikköön. Tämä johtuu siitä, että peruslaskelman maksutaso alkaa vuodesta 2070 alkaen nousta, kun maksu koostuu vain palkkaperusteisesta maksusta. Korkean kuolevuuden vaihtoehdossa kokonaismaksu on vakio koko ennustejakson ajan.

Valtion eläkejärjestelmä

Valtion eläkejärjestelmän maksutaso on laskelmassa TyEL-maksun tasoinen. Valtion eläkemaksutulo on matala suhteessa eläkemenoihin, eikä maksun ero peruslaskelman ja kuolevuusvaihtoehtojen välillä riitä kompensoimaan vaihtoehtojen välisiä eroja menossa. Tästä syystä matalan kuolevuuden vaihtoehdossa, jossa eläkemenot ovat peruslaskelmaa korkeammat, käytetään Valtion eläkerahaston varoja peruslaskelmaa enemmän. Tällöin varojen määrä jää peruslaskelmaa matalammalle tasolle suhteessa palkkasummaan. Vastaavasti korkean kuolevuuden vaihtoehdossa varojen määrä laskee peruslaskelmaa matalammalle tasolle suhteessa palkkasummaan.

Koko työeläkejärjestelmä

Matalan kuolevuuden vaihtoehdossa koko työeläkejärjestelmän eläkemenot kasvavat 0,8 prosenttiyksikköä vuosina 2022–2090 talouden työtulosummaan suhteutettuna. Samalla aikavälillä työeläkemaksut kasvavat 0,5 prosenttiyksikköä. Työeläkemaksut nousevat aluksi enemmän kuin eläkemenot, minkä seurauksena varojen määrä alkaa kasvaa peruslaskelmaa nopeammin. Työeläkevarojen suhde työtulosummaan kasvaa matalan kuolevuuden vaihtoehdossa 11 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle.

Korkean kuolevuuden vaihtoehdossa eläkemenot jäävät vuoteen 2090 mennessä lähes prosenttiyksikön peruslaskelmaa matalammalle tasolle työtulosummaan suhteutettuna. Keskimääräinen eläkemaksu jää samalla aikavälillä 0,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi. Eläkemaksu madaltuu ennen menojen vähenemistä. Varojen suhde työtulosummaan ajautuu vähitellen peruslaskelmaa matalammaksi ja vuoteen 2090 mennessä varojen suhde työtulosummaan on 15 prosenttia matalampi kuin peruslaskelmassa.

Taulukko 4.1

Herkkyytarkastelu, kuolevuus. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Matala kuolevuus	0	5	30	69	94	248	333
Korkea kuolevuus	0	-6	-29	-92	-160	-303	-519
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Matala kuolevuus	61	63	69	98	133	202	224
Korkea kuolevuus	-85	-89	-100	-131	-163	-239	-307
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Matala kuolevuus	61	253	547	1 206	2 003	3 983	6 583
Korkea kuolevuus	-86	-358	-809	-1 771	-2 927	-6 187	-9 719

Taulukko 4.2

Herkkyytarkastelu, kuolevuus. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Matala kuolevuus	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,5	0,7
Korkea kuolevuus	0,0	0,0	-0,1	-0,3	-0,4	-0,6	-0,9
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Matala kuolevuus	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5
Korkea kuolevuus	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Matala kuolevuus	0,3	1,3	2,5	3,9	5,0	9,4	15,6
Korkea kuolevuus	-0,4	-1,8	-3,5	-6,1	-8,7	-14,7	-20,7

Taulukko 4.3

Herkkyystarkastelu, kuolevuus. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Matala kuolevuus	0	5	26	62	74	51	40
Korkea kuolevuus	0	-6	-29	-84	-109	-66	-64
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Matala kuolevuus	0	1	11	14	12	29	33
Korkea kuolevuus	0	-1	-11	-17	-22	-43	-59
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Matala kuolevuus	0	-1	-16	-130	-424	-607	-765
Korkea kuolevuus	0	1	21	163	550	33	-1

Taulukko 4.4

Herkkyystarkastelu, kuolevuus. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Matala kuolevuus	0,0	0,1	0,5	1,3	1,4	0,8	0,6
Korkea kuolevuus	0,0	-0,1	-0,6	-1,7	-2,1	-0,9	-0,7
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Matala kuolevuus	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5
Korkea kuolevuus	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,6	-0,7
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Matala kuolevuus	0,0	0,0	-0,3	-2,1	-7,0	-9,0	-9,0
Korkea kuolevuus	0,0	0,0	0,4	2,7	9,1	1,3	1,3

Taulukko 4.5

Herkkyystartkastelu, kuolevuus. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Matala kuolevuus	0	28	161	322	392	1 106	1 704
Korkea kuolevuus	0	-33	-150	-432	-735	-1 344	-2 433
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Matala kuolevuus	61	78	251	441	567	943	1 080
Korkea kuolevuus	-85	-107	-293	-545	-754	-1 291	-1 686
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Matala kuolevuus	61	252	600	2 580	5 495	13 831	22 662
Korkea kuolevuus	-86	-357	-878	-3 245	-6 887	-19 980	-34 212

Taulukko 4.6

Herkkyystartkastelu, kuolevuus. Koko työeläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Matala kuolevuus	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,5	0,8
Korkea kuolevuus	0,0	0,0	-0,1	-0,3	-0,4	-0,5	-0,9
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Matala kuolevuus	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5
Korkea kuolevuus	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4	-0,6	-0,6
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Matala kuolevuus	0,1	0,3	0,5	1,3	2,3	6,7	11,0
Korkea kuolevuus	-0,1	-0,4	-0,7	-1,9	-3,6	-9,2	-14,9

4.2 Syntyvyys

Peruslaskelmassa on oletettu, että kokonaishedelmällisyysluku on 1,45 vuodesta 2021 alkaen, mikä on lähellä vuoden 2021 toteutunutta kokonaishedelmällisyyslukua.

- Matalan syntyvyyden vaihtoehdossa kokonaishedelmällisyysluku on 1,30 vuodesta 2023 alkaen.
- Korkean syntyvyyden vaihtoehdossa kokonaishedelmällisyysluku on 1,60 vuodesta 2023 alkaen.

Syntyvyyskenaariot on valittu siten, että matalan ja korkean kuolevuuden skenaarit vastaisivat pitkällä aikavälillä karkeasti eri vuosien yli lasketun keskimääräisen kokonaishedelmällisyysluvun 50 prosentin luottamusväliä. Skenaarit perustuvat löyhästi lähteeseen Nisén ym. (2020).

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Matalan syntyvyyden vaihtoehdossa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän eläkemenot laskee hyvin hitaasti. Sen sijaan palkkasumma laskee aikaisemmin, joten eläkemenot suhteessa palkkasummaan nousevat 2040-luvulta alkaen. Vaikutuksen suuruus kasvaa 3,4 prosenttiyksikköön vuoteen 2090 mennessä. Palkkaperusteinen maksu alkaa vuodesta 2040 alkaen nousta peruslaskelmaa nopeammin ja kasvaa vuoteen 2090 mennessä 1,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi. Kuntien ja hyvinvointialueiden tasausmaksu on lähellä peruslaskelman tasoa 2030-luvun loppuun asti, mutta se pienenee nopeammin kuin peruslaskelmassa. Sen maksaminen loppuu kymmenen vuotta aikaisemmin vuonna 2060. Vuoteen 2090 mennessä eläkevarojen suhde kasvaa 23 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle.

Korkean syntyvyyden vaihtoehdossa eläkemenot kasvavat peruslaskelmaa hitaammin palkkasummaan suhteutettuna. Tämä mahdollistaa noin 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalamman maksutason. Palkkaperusteinen maksu käy korkeimmillaan 25,2 prosentissa, ja tasausmaksua maksetaan koko ennustejakson ajan. Eläkevarojen suhde palkkasummaan jää 66 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammalle tasolle vuoteen 2090 mennessä.

Valtion eläkejärjestelmä

Matalan syntyvyyden vaihtoehdossa valtion eläkejärjestelmän palkkasumma jää peruslaskelmaa matalammaksi. Tämä kasvattaa eläkemenojen suhdetta palkkasummaan. Vuoteen 2090 mennessä vaikutus kasvaa 2,9 prosenttiyksikköön. Myös eläkemaksu prosentteina palkkasummasta alkaa nousta peruslaskelmaa nopeammin vuodesta 2040 alkaen. Vuoteen 2090 mennessä eläkemaksu on noussut 1,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle.

Korkean syntyvyyden vaihtoehdossa valtion eläkejärjestelmän menot jäävät palkkasummaan suhteutettuna peruslaskelmaa 2,6 prosenttiyksikköä matalammiksi vuoteen 2090 mennessä. Eläkemaksu jää 1,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi samalla aikavälillä.

Koko työeläkejärjestelmä

Matalan syntyvyyden vaihtoehdossa talouden työtulosumman kasvu jää jälkeen peruslaskelman mukaisesta kehityksestä vuoden 2040 jälkeen. Tämän seurauksena koko työeläkejärjestelmän eläkemenojen suhde työtulosummaan alkaa kasvaa. Vuoteen 2090 mennessä työeläkemenojen suhde työtulosummaan kasvaa 3,4 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle. Vaikutus maksujen tasoon on tätä pienempi, 1,8 prosenttiyksikköä vuoteen 2090 mennessä. Työeläkejärjestelmän varojen määrä jää noin viisi prosenttia peruslaskelmaa pienemmäksi, mutta kasvaa 21,6 prosenttiyksiköllä suhteessa työtulosummaan peruslaskelmaan verrattuna.

Korkean syntyvyyden vaihtoehdossa eläkemenot jäävät työtulosummaan suhteutettuna 3,0 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammiksi ja eläkemaksut 1,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammiksi vuoteen 2090 mennessä. Eläkevarojen määrä suhteessa työtulosummaan alkaa pienentyä heti, ja vuoteen 2090 mennessä suhde on 29 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi.

Taulukko 4.7

Herkkyytarkastelu, syntyvyys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemenot							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Matala syntyvyys	0	0	0	-1	-4	-57	-257
Korkea syntyvyys	0	0	0	1	4	56	253
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Matala syntyvyys	12	13	13	11	-77	-123	-374
Korkea syntyvyys	-104	-108	-116	-127	-53	247	793
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Matala syntyvyys	12	52	130	343	191	-3 284	-9 130
Korkea syntyvyys	-104	-447	-1 114	-3 034	-5 479	-9 492	-9 864

Taulukko 4.8

Herkkyystarkastelu, syntyvyys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	1,7	3,4
Korkea syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,4	-1,6	-3,0
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Matala syntyvyys	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,0	1,8
Korkea syntyvyys	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Matala syntyvyys	0,1	0,3	0,6	1,6	5,4	11,5	23,0
Korkea syntyvyys	-0,5	-2,2	-5,2	-12,6	-24,6	-48,3	-66,3

Taulukko 4.9

Herkkyystarkastelu, syntyvyys. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Matala syntyvyys	0	0	0	0	0	1	-21
Korkea syntyvyys	0	0	0	0	0	-1	20
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Matala syntyvyys	0	0	0	0	12	2	-47
Korkea syntyvyys	0	0	0	0	-12	-2	46
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Matala syntyvyys	0	0	0	2	68	-1 376	-3 069
Korkea syntyvyys	0	0	0	-2	-67	598	2 254

Taulukko 4.10

Herkkyytarkastelu, syntyvyys. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	2,9
Korkea syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,2	-2,6
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,0	1,8
Korkea syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,9	-1,6
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	-7,3	-7,3
Korkea syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,4	-4,2	-4,2

Taulukko 4.11

Herkkyytarkastelu, syntyvyys. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Matala syntyvyys	0	0	-2	-7	-16	-236	-1 067
Korkea syntyvyys	0	0	2	7	16	231	1 048
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Matala syntyvyys	12	12	12	2	-157	-531	-1 697
Korkea syntyvyys	-104	-108	-114	-118	27	653	2 133
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Matala syntyvyys	12	52	129	326	-200	-8 880	-29 962
Korkea syntyvyys	-104	-447	-1 112	-3 017	-5 087	-4 668	10 502

Taulukko 4.12

Herkkyystarkastelu, syntyvyys. Koko työeläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	1,7	3,4
Korkea syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,4	-1,5	-3,0
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Matala syntyvyys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,0	1,8
Korkea syntyvyys	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,8	-1,4
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Matala syntyvyys	0,0	0,1	0,1	0,4	3,5	11,9	21,6
Korkea syntyvyys	-0,1	-0,5	-1,1	-2,8	-7,5	-19,4	-29,0

4.3 Ansiotason kasvu

Peruslaskelmassa pitkän aikavälin oletus työvoimakustannusten reaalkasvulle on vuodesta 2025 lähtien 1,2 prosenttia vuodessa. Laskentajakson alkuvuosina 2022–2024 ansiotason kasvua ja inflaatiota koskevat oletukset perustuvat Eläketurvakeskuksessa toukokuussa 2022 laadittuun suhdanne-ennusteeseen, johon on päivitetty vuosien 2022 ja 2023 inflaationäkymät elokuussa 2022.

- Hitaan kasvun vaihtoehdossa työvoimakustannusten reaalin kasvuvauhti on vuodesta 2023 alkaen 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa pienempi. Pitkällä aikavälillä reaaliset työvoimakustannukset kasvavat siis 0,7 prosenttia vuodessa.
- Nopean kasvun vaihtoehdossa työvoimakustannusten reaalin kasvuvauhti on vuodesta 2023 alkaen 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa suurempi. Pitkällä aikavälillä reaaliset työvoimakustannukset kasvavat siis 1,7 prosenttia vuodessa.

Hitaan kasvun vaihtoehdossa ansiotaso kasvaa vuosina 2023–2090 keskimäärin 0,66 prosenttia, peruslaskelmassa 1,16 prosenttia ja nopean kasvun vaihtoehdossa 1,66 prosenttia vuodessa. Ansiotason kasvu on hieman työvoimakustannusten kasvua hitaampaa, koska TyEL-maksun korotusten oletetaan hidastavan ansiotason kasvua.

Ansiotason kasvun vaikutus tarvittavaan eläkemaksujen tasoon riippuu siitä, kuinka suuret eläkejärjestelmän rahastot ovat. Palkkasumman kasvun ylittävä osa eläkevarojen tuotosta voidaan käyttää eläkkeiden rahoittamiseen ilman, että varojen suhde palkkasummaan supistuu. Ansiotason kasvuvauhdin noustessa sijoitustuottoja on siis entistä vähemmän käytettävissä maksun alentamiseen. Tämän vuoksi ansiotason kasvun nopeutuminen nostaisi vaadittavaa maksutasoa, jos järjestelmä olisi täysin rahastoitu. Sen sijaan puhtaassa jakojärjestelmässä ansiotason kasvun nopeutuminen alentaisi maksu- ja menoprosentteja yhtä paljon.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Hidas ansiotason kasvu pienentää työtulosummaa peruslaskelmaan verrattuna. Se pienentää myös eläkkeitä, mutta vaikutus on hitaampi kuin vaikutus työtuloihin. Tästä syystä hitaan kasvun vaihtoehdossa eläkemenojen suhde työtulosummaan kasvaa. Vuoteen 2090 mennessä kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän meno nousee 2,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi.

Nopean kasvun vaihtoehdossa vaikutukset eläkemenoon ovat päinvastaisia hitaan kasvun vaihtoehtoon verrattuna. Vuoteen 2090 mennessä eläkemenojen suhde työtulosummaan jää kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän osalta 2,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksutaso on hitaan kasvun vaihtoehdossa tasaisesti 0,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin peruslaskelmassa. Nopean kasvun vaihtoehdossa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksutaso on 0,2 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi vuoteen 2073 asti. Sen jälkeen maksutaso kasvaa peruslaskelmaa korkeammaksi.

Valtion eläkejärjestelmä

Hitaan kasvun vaihtoehdossa valtion eläkejärjestelmän menojen suhde palkkasummaan nousee viisi prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalla tasolle vuoteen 2040 mennessä. Tämän jälkeen ero pienentyy ja suhde asettuu noin 2,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi. Eläkemaksu nousee 0,8 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi vuoteen 2042 mennessä ja laskee sitten peruslaskelmaa 0,6 prosenttiyksikköä matalammaksi vuoteen 2090 mennessä.

Nopean kasvun vaihtoehdossa valtion eläkejärjestelmän eläkemenot suhteessa palkkasummaan jäävät 4,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammiksi. Maksutaso on aluksi peruslaskelmaa matalampi. Ero on suurimmillaan 2040-luvun alussa, jolloin se on 0,8 prosenttiyksikköä. Vuonna 2079 valtion eläkejärjestelmän maksu ylittää peruslaskelman maksutason ja vuoteen 2090 mennessä ero peruslaskelmaan kasvaa 1,6 prosenttiyksikköön.

Koko työeläkejärjestelmä

Hitaan kasvun vaihtoehdossa työtulosumma on peruslaskelmaa pienempi, jolloin koko työeläkejärjestelmän eläkevarojen suhde työtulosummaan kasvaa. Tämä kasvattaa varoille saatavan tuoton merkitystä työeläkejärjestelmän rahoituslähteenä. Vuoteen 2090 mennessä varojen suhde työtulosummaan kasvaa 44 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle.

Nopean kasvun vaihtoehdossa eläkemaksujen rooli rahoituksessa kasvaa ja varojen tuoton rooli vastaavasti pienenee. Vuoteen 2090 mennessä varojen suhde työtulosummaan jää 39 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammalle tasolle.

Taulukko 4.13

Herkkyystarkastelu, ansiotason kasvu. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Hidas kasvu	0	-15	-74	-270	-612	-1 750	-3 244
Nopea kasvu	0	15	75	281	666	2 079	4 237
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Hidas kasvu	23	-56	-201	-535	-909	-1 766	-2 791
Nopea kasvu	-37	40	190	559	1 012	2 186	4 006
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Hidas kasvu	23	-43	-553	-3 250	-8 257	-22 828	-42 294
Nopea kasvu	-38	-21	405	3 031	8 338	25 343	51 775

Taulukko 4.14

Herkkyystarkastelu, ansiotason kasvu. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Hidas kasvu	0,0	0,4	1,0	1,9	2,2	2,6	2,8
Nopea kasvu	0,0	-0,4	-1,0	-1,7	-2,0	-2,4	-2,6
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Hidas kasvu	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nopea kasvu	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,2
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Hidas kasvu	0,1	4,7	10,2	16,0	18,2	22,0	20,3
Nopea kasvu	-0,2	-5,0	-10,5	-16,4	-19,3	-26,0	-28,5

Taulukko 4.15

Herkkyystartkastelu, ansiotason kasvu. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Hidas kasvu	0	-11	-45	-122	-195	-354	-620
Nopea kasvu	0	11	45	126	210	420	812
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Hidas kasvu	0	-11	-28	-73	-150	-368	-617
Nopea kasvu	0	12	29	78	166	447	833
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Hidas kasvu	0	-18	-56	-168	-629	-2 245	-5 068
Nopea kasvu	0	19	58	571	1 260	2 749	6 512

Taulukko 4.16

Herkkyystartkastelu, ansiotason kasvu. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Hidas kasvu	0,0	1,1	2,8	5,0	4,6	2,8	2,5
Nopea kasvu	0,0	-1,1	-2,7	-4,6	-4,2	-2,5	-2,3
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Hidas kasvu	0,0	0,2	0,5	0,8	0,7	0,1	-0,6
Nopea kasvu	0,0	-0,2	-0,4	-0,8	-0,7	-0,3	0,2
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Hidas kasvu	0,0	5,7	14,6	28,2	39,0	58,8	58,8
Nopea kasvu	0,0	-5,6	-13,9	-18,7	-25,3	-47,3	-47,3

Taulukko 4.17

Herkkyystarkastelu, ansiotason kasvu. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Hidas kasvu	0	-72	-357	-1 284	-2 870	-8 216	-15 165
Nopea kasvu	0	72	361	1 340	3 119	9 753	19 786
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Hidas kasvu	23	-253	-663	-1 847	-3 615	-8 356	-13 823
Nopea kasvu	-37	240	665	1 957	4 018	10 196	18 908
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Hidas kasvu	23	-387	-1 847	-8 247	-21 385	-64 446	-129 221
Nopea kasvu	-38	325	1 737	8 749	23 395	74 533	162 873

Taulukko 4.18

Herkkyystarkastelu, ansiotason kasvu. Koko työeläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Hidas kasvu	0,0	0,4	1,0	1,9	2,2	2,6	2,8
Nopea kasvu	0,0	-0,4	-1,0	-1,7	-2,0	-2,4	-2,6
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Hidas kasvu	0,0	0,1	0,4	0,6	0,6	0,1	-0,5
Nopea kasvu	0,0	-0,1	-0,4	-0,6	-0,6	-0,3	0,2
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Hidas kasvu	0,0	3,5	8,7	17,5	25,5	40,1	43,8
Nopea kasvu	0,0	-3,5	-8,4	-16,1	-22,7	-35,1	-38,5

4.4 Työllisyys

Peruslaskelmassa työllisyysaste ylittää 74 prosenttia vuonna 2025 ja asettuu 2030-luvulta alkaen 73,2 ja 73,5 prosentin väliin. Työllisyyteen vaikuttavat työvoimaan ja työvoiman ulkopuolelle siirtymistä sekä työttömyyden tasoa koskevat oletukset.

- Matalan työllisyyden vaihtoehdossa työllisyysaste on kaksi prosenttiyksikköä peruslaskelmaa pienempi.
- Korkean työllisyyden vaihtoehdossa työllisyysaste on kaksi prosenttiyksikköä peruslaskelmaa suurempi.

Näissä vaihtoehdoissa työllisten lukumäärä irtaantuu perusurasta asteittain vuosina 2023–2025. Työllisten määrä muuttuu kaikkien työeläkejärjestelmien piirissä ja kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä samassa suhteessa.

Matalan työllisyyden vaihtoehdossa talouden työtulosumma jää noin kolme prosenttia peruslaskelmaa matalammaksi. Tämä kasvattaa eläkemenojen suhdetta työtulosummaan. Matalammasta työtulosummasta karttuu kuitenkin vähemmän eläkkeitä ja vuoteen 2090 mennessä eläkemenojen suhde talouden työtulosummaan palautuu peruslaskelman tasolle. Vastaavasti korkean työllisyyden vaihtoehdossa eläkemenojen suhde työtulosummaan laskee aluksi, mutta palautuu pitkällä aikavälillä peruslaskelman tasolle.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksutaso on matalan työllisyyden vaihtoehdossa heti vuodesta 2022 alkaen 0,3 prosenttia peruslaskelmaa korkeampi. Kuntien ja hyvinvointialueiden tasausmaksua maksetaan tässä vaihtoehdossa ennustejakson loppuun asti, vaikka sen suuruus pienenee voimakkaasti vuosina 2040–2090. Korkean työllisyyden vaihtoehdossa eläkemaksu on 0,3 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi. Vuoden 2065 jälkeen tasausmaksun maksaminen päättyy ja maksutaso alkaa nousta palkkaperusteisen maksun noustessa. Tämä kaventaa eroa peruslaskelmaan. Ero häviää kokonaan 2070-luvun lopulla.

Valtion eläkejärjestelmä

Valtion eläkejärjestelmän maksu noudattaa TyEL-maksun kehitystä ja nousee matalan työllisyyden vaihtoehdossa 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi vuoteen 2026 mennessä. Tämän jälkeen ero alkaa kaventua ja häviää vuoteen 2080 mennessä. Korkean työllisyyden vaihtoehdossa maksu laskee 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi, mutta palautuu peruslaskelman tasolle 2070-luvulla.

Koko työeläkejärjestelmä

Työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksutaso kehittyy pitkälti kuten TyEL-maksu. Matalan työllisyyden vaihtoehdossa se nousee aluksi noin 0,5 prosenttiyksiköllä peruslaskelmaan verrattuna ja palaa pitkällä aikavälillä peruslaskelman tasolle. Korkean työllisyyden vaihtoehdossa se vastaavasti aluksi madaltuu peruslaskelmaan verrattuna ja myöhemmin palaa peruslaskelman tasolle.

Matalan työllisyyden vaihtoehdossa työeläkevarojen määrä jää peruslaskelmaa matalammaksi. Työtulosummaan suhteutettuna se kuitenkin kasvaa peruslaskelmaa korkeammalle tasolle. Vuoteen 2073 mennessä varojen suhde työtulosummaan palaa peruslaskelman tasolle ja jää lopulta noin prosenttiyksikön matalammaksi kuin peruslaskelmassa. Korkean työllisyyden vaihtoehdossa varojen määrä suhteessa työtulosummaan jää yli kuusi prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi vuoteen 2027 mennessä ja alkaa sen jälkeen palautua peruslaskelman tasoa kohti. Peruslaskelman tasoa ei kuitenkaan saavuteta, vaan suhde on noin prosenttiyksikön peruslaskelmaa matalampi vielä vuonna 2090.

Taulukko 4.19

Herkkyytarkastelu, työllisyys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Matala työllisyys	0	1	-7	-43	-104	-264	-380
Korkea työllisyys	0	-1	7	43	104	266	380
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Matala työllisyys	49	-72	-109	-127	-138	-160	-199
Korkea työllisyys	-62	56	90	106	115	213	280
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Matala työllisyys	49	-12	-524	-1 789	-3 191	-5 384	-7 538
Korkea työllisyys	-63	-51	361	1 345	2 316	3 142	4 099

Taulukko 4.20

Herkkyytarkastelu, työllisyys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Matala työllisyys	0,0	0,8	0,9	0,8	0,5	0,2	0,0
Korkea työllisyys	0,0	-0,7	-0,9	-0,7	-0,5	-0,2	0,0
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Matala työllisyys	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Korkea työllisyys	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1	0,0
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Matala työllisyys	0,3	7,6	6,7	2,0	-1,7	-5,3	-8,1
Korkea työllisyys	-0,3	-7,6	-7,0	-3,7	-1,5	-1,8	-1,2

Taulukko 4.21

Herkkyytarkastelu, työllisyys. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Matala työllisyys	0	0	-4	-15	-28	-53	-73
Korkea työllisyys	0	0	4	15	28	54	73
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Matala työllisyys	0	-14	-9	-14	-22	-44	-58
Korkea työllisyys	0	14	9	13	23	44	58
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Matala työllisyys	0	-29	-76	-174	-332	-464	-524
Korkea työllisyys	0	29	75	170	324	-282	-347

Taulukko 4.22

Herkkyystarkastelu, työllisyys. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Matala työllisyys	0,0	2,1	2,6	2,1	1,2	0,2	0,0
Korkea työllisyys	0,0	-2,0	-2,4	-1,9	-1,1	-0,2	0,0
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Matala työllisyys	0,0	0,3	0,5	0,5	0,3	0,1	0,0
Korkea työllisyys	0,0	-0,3	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,0
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Matala työllisyys	0,0	8,8	9,7	6,5	4,0	3,6	3,6
Korkea työllisyys	0,0	-8,4	-9,2	-6,2	-3,9	-14,3	-14,3

Taulukko 4.23

Herkkyystarkastelu, työllisyys. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Matala työllisyys	0	4	-26	-167	-419	-1 164	-1 728
Korkea työllisyys	0	-3	27	167	424	1 170	1 727
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Matala työllisyys	49	-333	-249	-366	-537	-943	-1 239
Korkea työllisyys	-62	316	226	338	514	1 000	1 320
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Matala työllisyys	49	-506	-1 644	-4 332	-7 869	-14 476	-19 967
Korkea työllisyys	-63	443	1 480	3 885	6 986	11 483	15 660

Taulukko 4.24

Herkkyystarkastelu, työllisyys. Koko työeläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Matala työllisyys	0,0	0,8	1,0	0,8	0,6	0,2	0,0
Korkea työllisyys	0,0	-0,7	-0,9	-0,8	-0,6	-0,2	0,0
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Matala työllisyys	0,1	0,2	0,5	0,4	0,3	0,1	0,0
Korkea työllisyys	-0,1	-0,3	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,0
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Matala työllisyys	0,1	5,5	5,8	4,1	2,4	0,2	-1,3
Korkea työllisyys	-0,1	-5,4	-5,7	-4,2	-2,9	-2,1	-1,1

4.5 Eläkevarojen tuotto

Peruslaskelmassa sijoitusten reaalityttö-oletus vuosina 2023–2031 on 2,5 prosenttia ja vuodesta 2032 alkaen 3,5 prosenttia vuodessa. Vaihtoehtolaskelmissa oletukset ovat seuraavat:

- Matalan tuoton vaihtoehdossa reaalityttö-oletus on 1,2 prosenttiyksikköä peruslaskelman oletusta matalampi vuodesta 2023 alkaen.
- Korkean tuoton vaihtoehdossa reaalityttö-oletus on 1,2 prosenttiyksikköä peruslaskelman oletusta korkeampi vuodesta 2023 alkaen.

Eläkevarojen tuotto vaikuttaa keskeisesti TyEL-varojen määrään ja TyEL-maksun pitkän aikavälin kehitykseen. Laskelmassa TyEL-maksun nousu hidastaa ansiotason kasvua hieman ja sen madaltuminen nopeuttaa ansiotason kasvua. Tämän takia matalan tuoton vaihtoehdossa, jossa TyEL-maksu nousee huomattavasti perusuraan verrattuna, eläkemenojen suhde työtulosummaan nousee peruslaskelmaa korkeammaksi. Vastavasti korkean tuoton laskelmassa suhde jää peruslaskelmaa matalammalle tasolle.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Matalan tuoton vaihtoehdossa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksutaso on vuodesta 2022 alkaen 3,1 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeampi, suuruudeltaan 29,2 prosenttiyksikköä. Maksu pysyy tällä tasolla vuoteen 2062 asti, minkä jälkeen tasausmaksun maksaminen päättyy ja palkkaperusteinen maksu alkaa nousta. Vuoteen 2090 mennessä maksu nousee 32 prosenttiyksikköön, 5,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammaksi. Korkean tuoton vaihtoehdossa palkkaperusteinen maksu alkaa vuodesta 2026 alkaen laskea ja se laskee 2080-luvun loppuun asti. Tasausmaksua ei peritä lainkaan ennen vuotta 2068. Kyseisestä vuodesta alkaen tasausmaksun kasvu pysäyttää kokonaismaksun madaltumisen 19,7 prosenttiin palkkasummasta.

Valtion eläkejärjestelmä

Valtion eläkejärjestelmän maksu noudattaa TyEL-maksun kehitystä ja nousee matalan tuoton vaihtoehdossa tasaisesti peruslaskelmaan verrattuna. Vuonna 2090 ero peruslaskelmaan on 5,6 prosenttiyksikköä. Valtion talousarviosta rahoitettavan eläkemenon suhde palkkasummaan ei merkittävästi poikkea peruslaskelmasta.

Korkean tuoton vaihtoehdossa maksu alkaa laskea peruslaskelmaan verrattuna. Vuoteen 2090 mennessä ero kasvaa 9,8 prosenttiyksikköön. Korkean tuoton vaihtoehdossa tarve valtion talousarviorahoitukselle päättyy peruslaskelmaa aiemmin, vuonna 2059. Vuosina 2059–2090 valtion eläkejärjestelmän rahoitus on ylijäämäinen noin viidellä prosentilla suhteessa valtion palkkasummaan.

Koko työeläkejärjestelmä

Työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksutaso nousee matalan tuoton laskelmassa lähes 32 prosenttiin vuoteen 2080 mennessä. Ero peruslaskelmaan nousee tasaisesti 5,6 prosenttiyksikköön laskentajakson aikana. Korkean tuoton laskelmassa työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksutaso laskee koko ennustejakson ajan. Vuoteen 2090 mennessä maksu jää yhdeksän prosenttiyksikköä peruslaskelman tasoa matalammaksi. Keskimääräinen maksu on tällöin 17,0 prosenttia työtulosummasta.

Matalan tuoton vaihtoehdossa työeläkejärjestelmän varojen määrä jää työtulosummaan suhteutettuna 76 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammalle tasolle vuoteen 2090 mennessä. Korkean tuoton laskelmassa varojen määrä nousee 126 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle samalla aikavälillä.

Taulukko 4.25

Herkkyystarkastelu, tuotto. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Matala tuotto	0	0	-1	-10	-29	-112	-256
Korkea tuotto	0	0	1	11	35	159	427
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Matala tuotto	596	620	662	727	780	1 290	1 844
Korkea tuotto	-335	-348	-490	-765	-1 037	-1 918	-2 133
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Matala tuotto	600	190	-429	-1 844	-4 486	-14 888	-19 041
Korkea tuotto	-337	904	2 846	6 654	10 883	19 255	23 574

Taulukko 4.26

Herkkyystartkastelu, tuotto. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Matala tuotto	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
Korkea tuotto	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Matala tuotto	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	4,5	5,6
Korkea tuotto	-1,7	-1,7	-2,3	-3,2	-4,0	-6,4	-6,5
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Matala tuotto	3,1	1,0	-1,7	-6,3	-14,1	-40,4	-41,4
Korkea tuotto	-1,7	4,5	12,8	25,7	36,7	48,5	42,6

Taulukko 4.27

Herkkyystartkastelu, tuotto. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Matala tuotto	0	0	-1	-5	-9	-22	-49
Korkea tuotto	0	0	1	5	11	32	82
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Matala tuotto	0	7	27	63	111	268	383
Korkea tuotto	0	-7	-28	-74	-147	-432	-713
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Matala tuotto	0	-781	-1 419	-2 103	-3 475	-6 003	-7 181
Korkea tuotto	0	651	1 840	4 876	8 829	18 814	22 842

Taulukko 4.28

Herkkyystarkastelu, tuotto. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Matala tuotto	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1
Korkea tuotto	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Matala tuotto	0,0	0,1	0,5	1,3	2,2	4,5	5,6
Korkea tuotto	0,0	-0,1	-0,6	-1,5	-2,8	-6,9	-9,8
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Matala tuotto	0,0	-14,1	-26,9	-39,7	-60,1	-85,2	-85,2
Korkea tuotto	0,0	11,8	34,9	92,9	153,4	265,5	265,5

Taulukko 4.29

Herkkyystarkastelu, tuotto. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Matala tuotto	0	0	-7	-48	-136	-525	-1 199
Korkea tuotto	0	0	7	53	162	749	1 998
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Matala tuotto	596	781	1 143	1 903	2 840	6 130	8 743
Korkea tuotto	-335	-508	-989	-2 128	-3 734	-9 663	-14 866
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Matala tuotto	600	-6 097	-16 438	-38 050	-63 862	-121 711	-147 993
Korkea tuotto	-337	7 194	20 546	53 200	95 575	199 821	261 928

Taulukko 4.30

Herkkyytarkastelu, tuotto. Koko työeläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Matala tuotto	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
Korkea tuotto	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Matala tuotto	0,6	0,8	1,1	1,7	2,4	4,5	5,6
Korkea tuotto	-0,3	-0,5	-1,0	-1,9	-3,1	-6,8	-9,0
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Matala tuotto	0,6	-6,2	-15,6	-32,0	-48,0	-75,3	-76,2
Korkea tuotto	-0,4	7,3	19,6	44,6	71,1	119,2	126,3

4.6 Yhdistelmäskenaarit

Optimistiseen talousskenarioon on yhdistetty edellisistä tarkasteluista ansiotason nopea kasvu, korkea työllisyys ja korkeat sijoitustuotot. Pessimistisessä talousskenarioissa yhdistyvät ansiotason hidaskasvu, matala työllisyys ja sijoitusten matala tuotto.

Pessimistisessä vaihtoehdossa eläkemenojen suhde työtulosummaan nousee vuoteen 2045 mennessä kolme prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle tasolle. Optimistisessä vaihtoehdossa suhde jää vastaavasti hieman alle kolme prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi. Erot peruslaskelmaan selittyvät pääasiassa eroilla ansiotason kasvuvauhdissa.

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä

Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksu on pessimistisessä vaihtoehdossa 3,3 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeampi vuodesta 2022 vuoteen 2056. Vuodesta 2057 alkaen tasausmaksua ei enää pessimistisessä vaihtoehdossa makseta ja kokonaismaksutaso alkaa nousta. Vuoteen 2090 mennessä maksu nousee 6,4 prosenttiyksikköä peruslaskelman tasoa korkeammaksi. Optimistisessä vaihtoehdossa kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmän maksu laskee vuoteen 2056 asti, eikä tasausmaksua peritä. Vuodesta 2057 alkaen palkkaperusteinen maksu jatkaa madaltumista, mutta tasausmaksu alkaa nousta. Kokonaismaksu pysyy 21,4 prosentin tasolla vuoden 2056 jälkeen. Maksu tästä alkaen lähes 5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi.

Valtion eläkejärjestelmä

Valtion eläkejärjestelmän maksu noudattaa TyEL-maksun kehitystä ja nousee pessimistisessä vaihtoehdossa tasaisesti peruslaskelmaan verrattuna. Vuonna 2090 ero peruslaskelmaan on 6,4 prosenttiyksikköä. Valtion talousarviosta rahoitettavan eläkemenon suhde palkkasummaan on vuosina 2022–2080 peruslaskelmaa suurempi. Ero on keskimäärin noin kolme prosenttiyksikköä.

Optimistisessa vaihtoehdossa maksu alkaa laskea peruslaskelmaan verrattuna. Vuoteen 2090 mennessä ero kasvaa 7,5 prosenttiyksikköön. Valtion talousarviosta rahoitettavan eläkemenon suhde palkkasummaan on koko ennustejakson ajan peruslaskelmaa matalampi. Ero on keskimäärin noin kolme prosenttiyksikköä.

Koko työeläkejärjestelmä

Työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksutaso nousee pessimistisessä vaihtoehdossa 25,7 prosentin tasolta 32,4 prosenttiin vuosina 2022–2090. Ero peruslaskelmaan kasvaa tasaisesti ja on 6,4 prosenttiyksikköä vuonna 2090. Optimistisessa vaihtoehdossa työeläkejärjestelmän keskimääräinen maksu laskee vuoteen 2090 asti. Vuonna 2090 keskimääräinen maksu on 19,1 prosenttia työtulosummasta. Maksu on tällöin 6,9 prosenttiyksikköä peruslaskelman maksua matalampi.

Pessimistisessä vaihtoehdossa työeläkevarojen kehitys prosentteina työtulosummasta jää jälkeen peruslaskelmasta. Vuoteen 2050 mennessä ero kasvaa 29 prosenttiyksikköön ja vuoteen 2090 mennessä 52 prosenttiyksikköön. Optimistisessa vaihtoehdossa varoja kertyy peruslaskelmaa enemmän. Vuonna 2050 varojen suhde työtulosummaan on 32 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeampi ja vuonna 2090 suhde on 57 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeampi.

Taulukko 4.31

Herkkyystarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	5 792	6 459	7 087	7 771	8 549	11 383	14 097
Pessimistinen	0	-14	-82	-320	-735	-2 080	-3 770
Optimistinen	0	14	84	338	815	2 559	5 193
Maksutulo							
Peruslaskelma	5 043	5 252	5 652	6 388	7 077	8 432	9 863
Pessimistinen	644	446	286	-37	-407	-734	-1 550
Optimistinen	-335	-158	-334	-329	-122	731	2 053
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	63 675	65 178	67 051	77 539	94 695	133 713	167 900
Pessimistinen	648	-7	-1 935	-8 024	-17 777	-43 268	-65 403
Optimistinen	-337	1 246	3 631	8 966	16 296	38 837	70 971

Taulukko 4.32

Herkkyytarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,0	32,1	32,8	31,8	31,6	35,3	37,4
Pessimistinen	0,0	1,2	2,0	2,8	3,0	3,1	3,1
Optimistinen	0,0	-1,1	-1,8	-2,5	-2,6	-2,8	-2,9
Maksutulo							
Peruslaskelma	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	26,2
Pessimistinen	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	5,6	6,4
Optimistinen	-1,7	-1,7	-3,2	-4,2	-4,6	-4,8	-4,8
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	330,0	324,3	310,1	317,2	349,7	414,6	446,0
Pessimistinen	3,4	12,8	13,2	5,4	-9,8	-41,2	-43,4
Optimistinen	-1,7	-6,2	-5,2	-4,7	-6,5	-12,5	-17,9

Taulukko 4.33

Herkkyytarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Valtion eläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	4 654	4 808	4 691	4 032	3 176	2 347	2 676
Pessimistinen	0	-11	-50	-141	-230	-421	-721
Optimistinen	0	11	50	147	252	516	996
Maksutulo							
Peruslaskelma	1 456	1 368	1 272	1 258	1 394	1 751	2 051
Pessimistinen	0	-18	-11	-24	-61	-152	-322
Optimistinen	0	18	10	18	42	45	115
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	22 003	21 824	19 719	16 968	19 071	25 142	29 394
Pessimistinen	0	-827	-1 548	-2 447	-4 788	-8 863	-12 257
Optimistinen	0	699	1 978	5 273	10 020	19 607	28 886

Taulukko 4.34

Herkkyystarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Valtion eläkejärjestelmä. Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	79,4	87,3	90,0	78,3	56,8	35,1	34,2
Pessimistinen	0,0	3,2	5,6	7,4	6,2	3,3	2,7
Optimistinen	0,0	-3,1	-5,2	-6,6	-5,5	-2,9	-2,5
Maksutulo							
Peruslaskelma	24,9	24,9	24,4	24,4	24,9	26,1	26,2
Pessimistinen	0,0	0,6	1,6	2,8	3,6	5,6	6,4
Optimistinen	0,0	-0,6	-1,5	-2,6	-3,4	-6,0	-7,5
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	375,4	396,4	378,3	329,7	341,0	375,5	375,5
Pessimistinen	0,0	0,0	-4,1	-9,6	-35,4	-51,8	-51,8
Optimistinen	0,0	-2,5	9,9	52,0	94,6	126,8	126,8

Taulukko 4.35

Herkkyystarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Koko työeläkejärjestelmä. Rahamäärät miljoonaa euroa vuoden 2021 hintatasossa.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	29 632	32 195	34 567	37 070	40 334	53 610	66 073
Pessimistinen	0	-69	-390	-1 491	-3 388	-9 701	-17 589
Optimistinen	0	69	395	1 569	3 747	11 918	24 198
Maksutulo							
Peruslaskelma	24 017	24 635	25 594	28 586	32 136	39 737	46 534
Pessimistinen	644	149	162	-414	-1 458	-3 432	-7 296
Optimistinen	-335	144	-226	-66	579	1 495	4 100
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	244 262	252 984	261 951	304 096	376 227	530 519	651 446
Pessimistinen	648	-7 118	-20 263	-51 172	-93 277	-191 921	-273 465
Optimistinen	-337	8 392	23 887	64 118	122 887	288 855	466 026

Taulukko 4.36

Herkkyystarkastelu, pessimistinen ja optimistinen talouskehitys. Koko työeläkejärjestelmä.
Prosenttia palkkasummasta.

	2022	2025	2030	2040	2050	2070	2090
Eläkemeno							
Peruslaskelma	30,9	32,8	33,4	32,0	31,4	35,0	36,9
Pessimistinen	0,0	1,2	2,0	2,8	3,0	3,2	3,1
Optimistinen	0,0	-1,2	-1,9	-2,5	-2,7	-2,8	-2,9
Maksutulo							
Peruslaskelma	25,0	25,1	24,7	24,7	25,0	26,0	26,0
Pessimistinen	0,7	1,1	2,0	2,9	3,6	5,6	6,4
Optimistinen	-0,3	-0,8	-1,9	-2,9	-3,7	-5,7	-6,9
Varat vuoden lopussa							
Peruslaskelma	254,4	257,4	253,1	262,8	292,9	346,5	364,3
Pessimistinen	0,7	2,6	-2,4	-14,9	-29,3	-52,1	-51,8
Optimistinen	-0,4	-1,4	4,5	18,2	32,5	55,7	57,3

Lähteet

Keva (2021). Kevan valtuutettujen kokous 3/2021, pöytäkirja.

<https://www.keva.fi/globalassets/2-tiedostot/tama-on-keva--tiedostot/hallituksen-poytakirjat/valtuutettujen-poytakirja-30.11.2021.pdf>.

Keva (2023). Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän maksutasoselvitys 2023.

Nisén, J. & Hellstrand, J & Martikainen, P. & Myrskylä, M. (2020). Hedelmällisyys ja siihen vaikuttavat tekijät Suomessa lähivuosikymmeninä. Yhteiskuntapolitiikka 85:4.

Tikanmäki, H. & Reipas, K. & Lappo, S. & Merilä, V. & Nopola, T. & Sankala, M. (2022). Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022. Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2022.

VER (2023). Tilinpäätös 2022.

Eläketurvakeskuksen
raportteja

Työeläkkeiden rahoituslaskelman laajennus

Raportti laajentaa Eläketurvakeskuksen aiemmin julkaisemia laskelmia työeläketurvan rahoituksesta pitkällä aikavälillä. Keskeiset laajennukset koskevat kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmää sekä valtion eläkejärjestelmää. Lisäksi raportissa esitetään arvio koko työeläkejärjestelmän keskimääräisen maksutason sekä työeläkevarojen kehityksestä.

Eläketurvakeskuksen raportteja

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN